

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Første Brev til en højvelbaaren Herre. 1728

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 162. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg12-shoot-idm140252801570176/facsimile.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

DET FØRSTE BREV

at jage Tropperne væk. De stod netop klar til Afmarch da jeg kom ind i Byen.

Jeg lejede som sagt en Vogn og drog af straks efter Frokost. Paa hele Turen var det ikke til at komme frem for bevæbnede Bønder, der stimlede sammen om Vognen og undrede sig over at jeg turde køre lige igennem de militære Formationer. Men jeg havde jo kongeligt Pas, saa jeg regnede ikke Faren for noget, men fortsatte roligt min Rejse. Men da jeg var kommet hen i Nærheden af Nortmoor, hvor begge Hære stod opmarcheret, turde Kusken ikke køre videre. Han saa nemlig nogle saarede Bønder blive transporteret ind til Byen. Jeg hørte senere at det slet ikke var Fjenden, men deres egne Medborgere der ved Uforsigtighed havde saaret dem. Mens vi holdt der og klæde os i Hovedet og ikke vidste hvad vi skulde gøre, begyndte hele Ständerhæren at trække sig tilbage til Byen. Man skulde have troet de var paa Flugt, hvis der havde været en Fjende efter dem. Borger- og Bondesoldaterne var bange for at blive til Grin, saa de hævdede at de havde maattet trække sig tilbage fordi de ikke havde Kanoner, hvad Hertugens Tropper havde. Jeg tror nu snarere at de havde mistet Kamplysten da deres Kæfert var dunstet af, for de havde været godt lakket til af Brændevin da de drog i Felten. Jeg fulgte med Strømmen og traf en Oberst ved Navn Andri. Han spurgte mig hvad jeg hed, hvor jeg kom fra og hvor jeg skulde hen, og raadede mig saa til at opgive Rejsen. Denne Andri var Søn af en Borgmester i Emden; han var et udmærket og højt kultiveret Menneske, og Borgerne i Leer beundrede ham lige saa meget som Romerne i sin Tid havde beundret Junius Brutus, da de kæmpede for deres Frihed.

Da jeg var kommet tilbage til Byen kom jeg op at skændes med Vognmanden, som forlangte fuld Betaling for Køreturen. Jeg hævdede, at Formlen *do ut facias* vedrørende Lejemaal ikke kom til Anvendelse her, og at han ikke i Kraft af Kontrakten havde noget til gode, da han ikke selv var i Stand til at yde mig den lovede Tjeneste.

REJSEN TIL PARIS 1725-26

Jeg sagde at hvis Sagen kom for Retten vilde han tabe. Men man paaberaaber sig forgæves Lov og Ret i en By hvor der hersker en Slags Anarki, og hvor der ikke bliver holdt Rettergang midt i al den martialske Hurlumhej, ikke engang

i aldeles klare Sager
om berettigede Klager,

saa jeg blev ikke alene tvunget til at betale Kusken, men ogsaa til at give Køretøjspaven dobbelt Pris. Jeg tilbragte en bedrøvet og næsten søvnløs Nat i denne forstyrrede By, og Dagen efter lejede jeg en Baad; men jeg kunde ikke komme ned til Flodbredden før Hæren, der nu var blevet forsynet med to Kanoner og gjorde sig klar til et nyt Udfald, var marcheret af. Dette lille Stykke Vej var lige ved at koste mig mere end hele Rejsen fra Amsterdam til Nieuwe Schans. Ved Aftenstid kom jeg til en Landsby ved Navn Dederen, og der fik jeg at vide at Udfaldet var lykkedes, og at Friserhertugens Tropper havde trukket sig tilbage. Jeg rejste videre gennem Oldenburg til Bremen. Her maatte jeg opholde mig i tre Dage og benyttede Lejligheden til at besøge nogle af Gymnasiets Professorer, blandt andre en Dr. Hase, en Mand af stor og vidtspændende Læsning. Han viste mig sit Bibliotek, som regnes for ét af de bedste i Bremen, baade paa Grund af sin Størrelse og sin udsøgte Kvalitet. Gymnasiets Bibliotek er ogsaa ganske velforsynet, men næsten alle Bøgerne er i Folio. Indbyggerne i den gode By Bremen kan inddeles i to Kategorier: Borgerne og Doktorerne. Doktorer er der nemlig saa mange af at man i Krigstid kunde stille en hel net Hær paa Benene hvis man udskrev dem til Militærtjeneste. Man kunde simpelthen ikke spytte for Doktorer. Hvis det at være Doktor var det samme som at være lærd, saa maatte Bremen regnes for den lærdeste af alle Byer paa Kloden. I Hamborg besøgte jeg nogle Videnskabsmænd, blandt andre den højlærde Fabricius og Johann Hübner; og saa rejste jeg derfra til København.